

SAVET ZA ŠTAMPU

Komisija za žalbe

Br. 97

30.1.2020.

Beograd

ZAPISNIK

Sa 96. sednice Komisije za žalbe, održane 30.1.2020. godine, sa početkom u 18 sati, u Pres centru Udruženja novinara Srbije

Prisutni svi članovi Komisije: Bojan Cvejić, Višnja Arandelović, Tamara Skrozza, Vlado Mareš, Ljiljana Smajlović, Dragan Đorđević, Zlatko Čobović, Zorica Višnjić, Jelka Jovanović, Vida Petrović Škero i Snežana Andrejević

Ostali prisutni: Lazar Pavlović iz advokatske kancelarije „Stojković“, Iva Eraković i Božidar Dimić iz organizacije Prijatelji dece Srbije, Imer Muškoljaj iz Saveta za štampu Kosova, Dragana Jovanović („Danas“), Marija Vučić (KRIK), Nenad Nešić (N1), Ivana Predić (Cenzolovka), Aleksandar Koković (Fonet), Srđan Dimitrijević (RTS), Emil Holcer, projekt menadžer Saveta za štampu i Gordana Novaković, generalna sekretarka Saveta za štampu

(Snimak sednice može se videti na našem youtube kanalu [Savet za štampu](#))

Dnevni red:

1. Razmatranje žalbe Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije na tekstove objavljene u dnevnom listu „Blic“
2. Razmatranje žalbe Vide Petrović Škero na tekst objavljen na portalu „Pink.rs“,
3. Razmatranje žalbe Vide Petrović Škero na tekst objavljen na portalu „Informer“
4. Razmatranje žalbe Vide Petrović Škero na tekst objavljen na portalu „Srbija danas.com“
5. Razmatranje žalbe Vide Petrović Škero na tekst objavljen na portalu „Republika.rs“,
6. Razmatranje žalbe Aleksandre i Roberta Karimanovića na tekst objavljen u dnevnom listu „Alo“
7. Razmatranje žalbe Aleksandre i Roberta Karimanovića na tekst objavljen u dnevnom listu „Informer“
8. Razmatranje žalbe Aleksandre i Roberta Karimanovića na tekst objavljen u dnevnom listu „Srpski telegraf“
9. Razmatranje žalbe Aleksandre i Roberta Karimanovića na tekst objavljen u dnevnom listu „Kurir“
10. Razmatranje žalbe Mreže organizacija za decu Srbije objavljenih u dnevnom listu „Blic“
11. Razmatranje žalbe Mreže organizacija za decu Srbije objavljenih u dnevnom listu „Srpski telegraf“
12. Razmatranje žalbe Mreže organizacija za decu Srbije objavljenih u dnevnom listu „Alo“
13. Razmatranje žalbe Mreže organizacija za decu Srbije objavljenih u dnevnom listu „Informer“

14. Razmatranje žalbe Mreže organizacija za decu Srbije objavljenih u dnevnom listu „Kurir”

1. Ministarstvo kulture i informisanja podnelo je žalbu zbog dva teksta, kojima je, po njihovom mišljenju prekršeno više tačaka Kodeksa novinara Srbije iz poglavlja Istinitost izveštavanja, Novinarska pažnja i Odnos prema izvorima informisanja. U toku rasprave Jelka Jovanović je ocenila da joj je ova tačka najspornija od svih koje su na dnevnom redu, da je pažljivo pročitala odgovor advokata „Blica“ i da ne može da se u velikoj meri ne saglasi sa njim. Navela je da tekstovi u profesionalnom smislu jesu „traljavo napisani“, ali da je jedini prekršaj Kodeksa koji vidi tačka 3 poglavlja Novinarska pažnja, koja se odnosi na prećutkivanje činjenica koje mogu bitno da utiču na razumevanje događaja. Dodala je da ne voli naročito anonimne izvore, ali ako nema zvaničnih, onda novinari moraju da pišu to što imaju. Sa njom se saglasila Tamara Skrozza, koja je navela da, po njenom mišljenju, nije prekršena nijedna druga tačka na koju se Ministarstvo žalilo, dok je ukazivanje u žalbi na to da su tekstovi izazvali uznemirenje građana „smejurijska“. Vlado Mareš je rekao da je uzdržan, jer žalba Ministarstva ima, kako mu se čini, neku zadnju nameru, „budži se tvrdnja da će to izazvati neku uznemirenost građana, tako da je to sve sumnjivo“, a da, s druge strane, postoji javni interes da se o ovoj temi spekulise i piše i dobro je da je „Blic“ o tome pisao, iako jeste malo traljavo napisano. Nakon diskusije, Komisija je, sa deset glasova „za“ i jednim „uzdržanim“ odlučila da je prekršena tačka 3 Poglavlja V. Komisija se izjašnjavala i o prekršaju tačke 4 Poglavlja I, ali, pošto je „za“ odluku da je prekršena glasalo pet članova Komisije, dok je šest bilo „protiv“ nije bilo potrebne većine od osam glasova ni za jednu odluku.

2-5. Komisija je o tačkama 2,3,4 i 5 vodila objedinjenju raspravu, budući da je reč o identičnom tekstu koji je prvobitno objavljen na portalu „Pink.rs“, a koji su preuzela ostala tri medija. Iz rasprave i odlučivanja bila je izuzeta Vida Petrović Škero, koja je podnela žalbe. Ona je u žalbi navela da je Željko Mitrović u svom pismu Draganu Đilasu izneo „neproverene, uvredljive tvrdnje koje grubo povređuju čast, ugled, dostojanstvo i integritet Dragana Đilasa. Zlatko Čobović se u toku diskusije saglasio sa ocenama koje su iznete u žalbi i naveo da su prekršene sve tačke Kodeksa na koje je ukazala. Ljiljana Smajlović je istakla da kada, kao u ovom slučaju, onaj na koga se tekst odnosi neće da se žali, Komisija treba da se pobrine da žalbu podnese neko od njenih članova, jer bi bilo loše da ne reaguje na ovako naročito drastične slučajeve. Dodala je da smo svi već nekako navikli na objavljivanje ovakvih uvreda, a da ne bi smelo da se dozvoli da se ne reaguje na ovakve napada na nečiju ličnost. Rekla je i da joj se čini da je reč o uvredama, a ne o klevetama. Tamara Skrozza se saglasila da je jako važno što se članica Komisije žalila, jer smo svi nekako već oguglali na ovakva pisma ovog potpisnika i na manje - više istu grupu ljudi koji su objekti njegovog interesovanja, koja imamo gotovo svaki drugi dan i to prenose svi mediji. Zato je jako važno da se na to reaguje, naročito što je ovo najverovatnije najdrastičnije kršenje Kodeksa u tim pismima do sada. Snežana Andrejević je objasnila da su u pravu klevete prenošenje neistinitih činjenica, dok se uvredljive reči tiču nečije ličnosti i dostojanstva, te da u spornom tekstu pretežu uvrede, a da nečije dostojanstvo mora da se štiti i po Ustavu. Istakla je da smatra da članovi Komisije imaju pravo da reaguju na određene tekstove i da svako treba da, kada mu nešto zasmeta ili misli da o tome treba da se prodiskutuje, bio u pravu ili ne, treba to da iznese pred Savet. Dodala je i da podržava Vidu Petrović Škero koja je podnela žalbu, jer ako članovi Komisije ne reaguju, zašto bi to radio i neko drugi, kao i da smatra da su prekršene sve odredbe Kodeksa koje su navedene u žalbama. Po mišljenju Jelke Jovanović već je

postala uobičajena praksa da se na nešto što se objavi na Tviteru u ograničenoj zajednici, reaguje a televiziji sa nacionalnom frekvencijom, na kojoj se to čita iz sata u sat, tako da ovde imamo drastično kršenje kulture javnog komuniciranja, što je možda i veći problem od samih uvreda u tekstu, zbog kojih Đilas može da dobije na sudu, jer je reč o trovanju javnog prostora. Zorica Višnjić je primetila da se ovde ne štiti samo dostojanstvo ličnosti koja je napadnuta ovim pismom, već i dostojanstvo građana koji su predugo izloženi teroru govora mržnje u javnom prostoru do te mere da je to postao društveno prihvatljiv manir javne komunikacije. Po okončanju rasprave, Komisija je jednoglasno odlučila da su prekršene tačka 5 Odeljka I, tačke 1 i 6 Odeljka IV, tačka 4 Odeljka V i tačka 1 Odeljka VII na portalima „Pink.rs“, „Informer“, „Republika“ i „Srbija danas“.

6. Pre početka rasprave o žalbama Aleksandre i Roberta Karimanovića na četiri medija, generalna sekretarka je upoznala članove Komisije da su na ista četiri teksta i naslovne strane tih novina žalbe podneli i Ministarstvo kulture i informisanja (koje su stigle tek dan pre sednice), Autonomni ženski centar i desetak građana, koji, po pravilima rada Saveta za štampu, ne mogu da budu formalni podnosioci žalbi, jer nisu lično oštećeni, kao i da se Savetu javio veliki broj ljudi, te da bi Komisija trebalo da uzme u obzir i to da su sporni tekstovi očigledno uznemirili javnost.

U toku rasprave o žalbi roditelja devojčice koje je bila žrtva otmice na tekst koji je objavio list „Alo“, Bojan Cvejić je rekao da predlaže da se, uz dve tačke Kodeksa na koje su se roditelji žalili, glasa i o tački 5 Odeljka IV, po kojoj je novinar dužan da prava i dostojanstvo dece i žrvata zločina. Tamara Skrozza je predložila da se Komisija izjasni i o tački 2 Odeljka I, o obavezi novinara da prave jasnu razliku između činjenica, pretpostavki i nagađanja. Objasnila je da su objavljene informacije koje, navodno, potiču iz istrage i podsetila da smo već imali takvu situaciju pre izvesnog vremena u slučaju silovanja i ubistva devojčice, pa je Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti tada utvrdio da podataka koji su objavljeni u spisima iz istrage nema, te da bi se moglo ispostaviti da je to slučaj i ovoga puta. Vida Petrović Škero je rekla da će deo onoga što će reći biti opšti komentar na tekstove o ovom slučaju, dok, kad je reč o ovom konkretnom tekstu, smatra nedopustivim da se advokat u odgovoru na žalbu, zloupotrebljavajući svoje stručno znanje, koristi istim manipulacijama kao i mediji kada objavljuju ovakve tekstove, jer on postavlja pitanje legitimacije roditelja da podnesu žalbu, što je u ovoj situaciji apsolutno nedopustivo. Sledeća teza iz odgovora je da je uloga medija bila „krucijalna“ u pronalaženju i spašavanju deteta, što čak i da je tačno, nije ni u kakvoj vezi sa spornim tekstom koji je nastao nakon toga. Kako je istakla, ovde je reč o užasno grubom kršenju svih dečjih prava i privatnosti deteta koje je, srećom, živo i treba da nastavi da živi i o užasnim zloupotrebama zarad golog senzacionalizma. Na prvom mestu, po njenom mišljenju jeste zaštita prava deteta i njegove budućnosti, ali je ozbiljan problem i to što mediji nemaju pravo da objavljuju bilo šta što su saznali u fazi postupka koja prethodi podizanju optužnice. To je, naglasila je, kažnjivo i Krivičnim zakonom i Zakonikom o krivičnom postupku, te novinar to nikako ne bi smeo da objavi sve i da je sve najtačnije i da su dobili i transkript, što bi svaki novinar morao da zna. Jelka Jovanović je rekla da je nema spora da je zakonom kažnjivo objavljivati detalje iz istrage, a da su i svi mediji prekršili i pretpostavku nevinosti osumnjičenog, pa time i njegova prava, a ne samo prava žrtve. Kad je reč o otetoj devojčici, dok je trajala potraga za njom morala je biti objavljena njena fotografija (dok čak ni ime nije bilo nužno), ali čim je pronađena, nije bilo više razloga da se objavljuju ni fotografije, ni drugi privatni podaci. Snežana Andrejević se saglasila sa prethodnim

diskutantima i dodala da advokatu svakako treba odgovoriti da su roditelji procesno legitimisani da štite interese deteta, da sudovi dete tretiraju kao „skrivenu stranku“, koju zastupaju roditelji. Posebno je, kako je rekla, neprihvatljiva aluzija advokata da je trebalo uključiti centar za socijalni rad, jer u ovom slučaju interesi roditelja nisu suprotni interesima deteta. Detetu je, istakla je, naneta nenadoknativa šteta za ceo život i to se ničim ne može otkloniti. Interes devojčice je da njen lik bude zaboravljen u javnosti. Dodala je i da, ako su procureli detalji iz predistražnog, odnosno istražnog postupka, prijava poverenika Marinovića ne ide u pravcu da se sankcionišu mediji, nego da se utvrdi da li je to tačno i ko je odgovoran što su te informacije procurele. Zato i policija koja daje saopštenja i svi drugi organi moraju da vode računa o tome da je određene podatke neophodno objaviti samo dok traje potraga za devojčicom, dok je sve nakon toga čista viktimizacija. Zlatko Čobović je predložio da se u obrazloženju odluke navedu i smernice iz tačaka 1 i 4 iz odeljka VII, koje preciziraju šta ne sme da se radi, a što je sve prekršeno u spornom tekstu. Komentarišući odgovor na žalbu, istakao je da je takav da je bolje da ga nije bi bilo. Dodao je i da je simptomatično da mediji po pravilu ne shvataju šta je internet i da ne razumeju da sve što se jednom stavi na sajt ostaje zauvek i čak i da i „Alo“ i svi drugi mediji izmene ili uklone sve tekstove, oni su se već proširili mrežom i nikada neće nestati. Ljiljana Smajlović se osvrnula na to da je više članova Komisije ukazalo na to da je užasan problem curenje informacija iz istražnog postupka. Naglasila je da deca moraju posebno da se štite, ali da se ne slaže sa tim da Savet za štampu treba da kaže da se to ne sme objavljivati, jer piše u zakonu, jer možda državni organi ne smeju da to dostave medijima, ali može da se desi da postoji interes javnosti da se nešto iz istrage objavi, iako zakon zabranjuje istražnim organima da to dostave medijima. Ona je podsetila na slučaj ubistva Kašogija, za koje se saznalo tako što je Erdogan odlučio da planski pusti da informacije kontinuirano „cure“ u javnost i rekla da bi zato izdvojila mišljenje o ovoj temi. Tamara Skrozza je rekla da tu ne vidi izdvojeno mišljenje, jer je u slučaju o kojem Komisija raspravlja suština u tome da ne postoji javni ineteres da se objave infomacije iz istražnog postupka, sa čime se Ljiljana Smajlović saglasila. Vida Petrović Škero je rekla da će možda u ovom trenutku možda svako reći – moje dete je to videlo, saznalo, pa je to sve imalo edukativnu funkciju, ali da moramo da razmišljamo o proporcionalnosti – šta smo uradili ovom detetu objavljujući, recimo, njegovu sliku posle pronalaženja, koja je veoma potresna. Navela je i da može da pretpostavi da će mediji jednog dana kada se desi nešto slično da krenu da je „jure“ kao što se sada desilo sa jednom bivšom žrtvom, koju je isti čovek silovao kad je imala 12 godina, a koju su novinari sada pitali kako se oseća. Tako nešto više nijednoj devojčici ne sme da se desi. Moramo da štitimo svako dete i svaki novinar mora da misli na konkretno dete, jer to može da se desi svakom našem detetom, rekla je. Nakon rasprave, Komisija je jednoglasno odlučila da su prekršene tačka 2 Odeljka I, tačka 5 Odeljka IV i tačke 1 i 4 Odeljka VII.

7. i 8. Članovi Komisije su zaključili da sve što je prethodno rečeno važi i za tekstove objavljene u „Informeru“ i „Srpskom telegrafu“, pa je u odvojenim glasanjima, takođe jednoglasno odlučeno da su prekršene tačka 2 Odeljka I, tačka 5 Odeljka IV i tačke 1 i 4 Odeljka VII.

9. U toku diskusije o žalbi koja se odnosila na tekst objavljen u „Kuriru“, Vida Petrović Škero je prokomentarisala odgovor advokata tog lista koji je naveo da, ako medij bude „kažnjen“ moraće da se zapitaju da li će ubuduće ponovo sarađivati u pronalađenju nestalog deteta i zapitala se da li je normalno da se Savetu sada poručuje – nemojte slučajno da nas kaznite, jer nećemo više nikad pomoći u otkrivanju nekoga ko je oteo dete. Ljiljana Smajlović je ukazala

da nije svako pisanje o zločinima nad decom zabranjeno i podsetila na to da je „Kurir“ u maju prošle godine napravio intervju sa otmičarem, koji je tada pušten iz zatvora zbog prethodnog sličnog dela. Iz tog intervjuja je bilo vrlo jasno da on smatra da ništa loše nije uradio, da je nepravdano osuđen i, praktično je najavio da će to opet da uradi. I da je „Kurir“ stvarno hteo da se bavi zaštitom dece i da radi u društvenom interesu, to je moglo da se upotrebi za ozbiljne razgovore sa nekim sudijama i da se zapita zašto je taj čovek na slobodi i da li je to profil povratnika. Nakon rasprave, Komisija je jednoglasno odlučila da su prekršene tačka 2 Odeljka I, tačka 5 Odeljka IV i tačke 1 i 4 Odeljka VII.

10- 14. Mreža organizacija za decu Srbije podnela je jedinstvenu žalbu na pet medija, od kojih je svaki objavio između 15 i 20 tekstova u vezi sa otmicom devojčice, a kojima je, po mišljenju podnosioca žalbe, prekršen Kodeks novinara Srbije objavljivanjem sadržaja koji imaju štetan uticaj na svu decu. Komisija je vodila objedinjenu raspravu, a izjasnila se o svakom mediju posebno. U toku diskusije u vezi sa žalbom na „Blic“ Vida Ptrović Škero je ukazala na to da je advokat redakcije, između ostalog, odovorio da je reč o novinama koje nisu namenjene deci i ocenila da je takav odgovor nedopustiv, te da mediji moraju da razmišljaju da deca uvek mogu da vide te novine, jer su im dostupne i jer roditelji ne mogu da ih ne vode u prodavnice ili da na drugi način izbegnu svaki kontakt sa njima. Tamara Skrozza je ovo ilustrovala svojim primerom – njeno dete je tih dana trebalo da u školu ponese dva primerka novina za nešto što su pravili i ona je mogla da mu da samo „Danas“ i „Poliku“, jer tamo nije bilo „malčanskog berberina“ i svega ostalog. Kada je kasnije pitala šta su druga deca donela, dobila je odgovor da su svi doneli te iste novine.

Komisija je jednoglasno odlučila da je „Blic“ tekstovima „Monika stigla u bolnicu, umotana u ćebe, ošišane kose, roditelji jedva čekaju prvi susret“ „Malčanski berberin opisao otmicu devojčice: Monika pokušala da pobegne, a on joj je rekao da će joj ubiti oca!“ „Monika je spavala pored svoje mame: Oteta devojčica noć je provela u bolnici, lekari nastavljaju sa analizama“, „Devet dana neopisive drame: Malčanski berberin devojčicu oteo na putu do škole, pa je danima krio po skrovištima, napuštenim kućama i grobljima dok su za njima jurili policija, vojska, BIA i građani“, „Monika pronađena živa, otmičar u bekstvu: Devojčica svesna, ali iscrpljena, malčanski berberin naoružan, policija blokirala sve izlaze iz sela“, „Doktori: Monika ima lakše telesne povrede i ogrebotine, ali nije životno ugrožena, sada joj je potreban mir“, prekršio tačke 5 Odeljka IV i tačke 1 i 4 Odeljka VII.. Tekstovima „Verovali smo sve vreme da je živa – brat otete devojčice: majka je stalno plakala, tata i ja smo tražili Moniku svakog dana“, i „Budi hrabra pile mamino, verujem da možeš da izdržiš: roditelji otete Monike devojčici poslali emotivnu poruku“ prekršena je i tačka 7 Odeljka VI.

Komisija se izjašnavala samo o naslovnim stranama „Srpskog telegrafa“, budući da uz žalbu nisu dostavljeni tekstovi i jednoglasno odlučila da su naslovnom stranom od 30. 12. „Nađena Monika, zlostavljana, ošišana i mučena“ prekršene tačke 5 Odeljka IV i tačke 1 i 4 Odeljka VII i tačka 7 Odeljka VI.

Jednoglasnom odlukom Komisije tačke 5 Odeljka IV i tačke 1 i 4 Odeljka VII „Alo.rs“ prekršio je tekstom „Malčanski berberin priznao“, a list „Alo“ naslovima na naslovnim stranama „Manijak ošišao malu Moniku i držao je u zemunici“, „Moniku našli živu u napuštenoj vikendici“ i 8.1. „Da li ću trunuti na doživotnoj“, dok je tačka 4 Odeljka IV prekršena tekstom „Komšija otkrio najbolesniju stvar o malčanskom berberinu...“ž 13.

Informer je tačke 5 Odeljka IV i tačke 1 i 4 Odeljka VII prekršio tekstovima: “Uspela je da se otrgne, ali sam je stigao”, “Mladen Mijatović otkrio u kakvom je stanju mala Monika Karinamović”, “Bila je bez kapi krvi u licu, rekla mi je samo jednu rečenicu”, “Monika otkrila kako ju je manijak oteo”, “Monstrum ipak nije silovao malu Moniku?”, “Roditelji male Monike dobili dozvolu da vide ćerku u bolnici”, “Evo kako sada izgleda mala Monika Karimanović”, “Zovite moju mamu!”, “Pronađena mala Monika Karimanović u selu Pasjača”, a tekstom “Monika ispričala jezive detalje o otmici”, osim ove tri tačke, prekršena je i tačka 7 Odeljka VI. Ova odluka takođe je doneta jednoglasno.

Kurir je, jednoglasnom odlukom Komisije, tačke 5 Odeljka IV i tačke 1 i 4 Odeljka VII prekršene su testovima “Berberin do detalja opisao šta je radio Moniki”, “Monika me dva puta gađala kamenjem i bežala, pa sam je ošišao”, “Malčanski berberin devojčicu držao u kuću svoje majke”, “Utvrdjuje se da li je malčanski berberin zlostavljao Moniku”, “Malčanski berberin tukao dete i ošišao je do glave”. Osim ove tri tačke, tekstovima “Monika ne pamti detalje mučenja, kao da je izbrisala sećanje”, “Monika čeka Božić u bolnici, strepi za majku”, i “Mala Monika čestitala Novu godinu iz bolnice” prekršena je i tačka 7 Odeljka VI.

Članovi Komisije su, po okonačnju diskusije i glasanja o žalbama, odgovarali na pitanja prisutnih.

Sednica je završena u 19.30 sati.

Zapisnik vodila

Gordana Novaković

Predsedavajući

Bojan Cvejić